

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

Изм. № У.1024-40-47

Дата 16.10.2020

ДО

**НАДЗОРНИЯ СЪВЕТ
НА НОИ**

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от Ивайло Иванов – Управител на НОИ

ОТНОСНО: Проект на Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г.

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАДЗОРНИЯ СЪВЕТ,

На основание чл. 37, ал. 5, т. 3, буква „а“ от Кодекса за социално осигуряване (КСО), внасям за утвърждаване от Надзорния съвет на НОИ проект на Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г.

Проектът на бюджета на държавното обществено осигуряване (ДОО) за 2021 г., е разработен в изпълнение на Решение № 64 на Министерски съвет на Република България от 31.01.2020 г. за бюджетната процедура за 2021 г., изменено с Решение № 273 на МС от 23.04.2020 г. и изменено и допълнено с Решение № 447 на МС от 03.07.2020 г.; и Указания БЮ № 4/01.09.2020 г. на Министерство на финансите (МФ) за подготовката и представянето на проектобюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет (ПРБ) за 2021 г.

Проектът на бюджета на държавното обществено осигуряване (БДОО) за 2021 г. е съобразен с основните допускания за периода 2020-2022 г. включени в РМС № 815/30.12.2019 г. и указания на министъра на финансите от месец октомври 2020 г. във връзка със заключителния етап на бюджетната процедура за 2021 г.

Разчетите по приходната част на проекта на ЗБДОО за 2021 г. са съгласувани с Националната агенция за приходите по отношение задължителните осигурителни вноски (включващи и тези по реда на чл. 159 от Закона за публичните финанси), както и за други приходи, събирани от НАП.

I. Параметри на проекта на консолидиран бюджет на ДОО (КБДОО) за 2021 г.

Таблица 1. Основни социалноосигурителни показатели.

ПОКАЗАТЕЛИ	Бюджет 2020 г.	Очаквано изпълнение 2020 г.	Проект 2021 г.
Средногодишен брой осигурени лица, хиляди	2 796,3	2 699,0	2 744,5
Среден осигурителен доход, лв. (за определяне на процента по чл.100 от КСО)	1 063,00	1071,00	1 166,00
Брой безработни лица с право на обезщетение, хиляди	66,7	119,9	103,4
Средномесечен брой пенсионери, хиляди	2 137,8	2 122,5	2 104,2

Изм.: НОИ

Политики по приходите

- Запазва се размерът на осигурителната вноска за фонд „Пенсии” и фонд „Пенсии за лицата по чл. 69” на ДОО на нивото от 2020 г. Запазват се и размерите на осигурителните вноски за другите фондове на ДОО, а също и съотношенията между осигурителите и осигурените лица;
- За 2021 г. не са договорени минимални осигурителни доходи (МОД) по икономически дейности и квалификационни групи професии. Без налагане на административно увеличение на МОД и при планирано увеличение на минималната работна заплата с 6,6 на сто от 610 лв. на 650 лв., средното увеличение на МОД през 2021 г. се очаква да бъде с около 4,5 на сто;
- Увеличава минималният осигурителен доход за самоосигуряващите се лица от 610 лв. на 650 лв.;
- Запазва се минималният осигурителен доход за регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители – 420 лв.;
- Запазва се максималният осигурителен доход за всички осигурени лица на 3 000 лв.;
- За 2021 г. не се внасят вноски за фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”, като се запазва разпоредбата на чл.22, ал.2 от ЗГВРСНР относно максималния месечен размер на гарантираното вземане, който не може да бъде по-малък от 2,5 минимални работни заплати;
- Определят се за приход в бюджета на НОИ 90 000 лв. от приходите на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите” – за дейностите по чл. 13 от ЗГВРСНР.

Политики по разходите

- Повишават се изискуемите възраст и осигурителен стаж при пенсиониране за работещите при условията на трета категория труд и минималната възраст за пенсиониране на лицата по чл.69, чл. 69а и чл. 69б от КСО;
- Процентът за всяка година осигурителен стаж в пенсионната формула се запазва на достигнатото през 2019 г. ниво от 1,2 на сто;
- От 1 януари 2021 г. минималният размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст се увеличава от 250,00 лв. на 300,00 лв. месечно (увеличение с 20 на сто).
- От 1 януари 2021 г. максималният размер на получаваните една или повече пенсии се увеличава от 1 200,00 лв. на 1440,00 лв. (увеличение с 20 на сто);
- От 1 юли 2021 г. пенсиите за трудова дейност, отпуснати до 31 декември 2020 г., се осъвременяват с 5% (процент, определен по чл. 100 от КСО);
- През първите три месеца на 2021 г. е предвидено да продължи изплащането на допълнителни суми към пенсиите на всички пенсионери в размер на 50 лв.;
- Увеличава се минималният дневен размер на обезщетението за безработица на 12,00 лв., а максималният дневен размер се запазва в размер на 74,29 лв.;
- Запазва се периодът на изплащане на паричното обезщетение за бременност и раждане – 410 дни и размерът на обезщетението за отглеждане на дете до двегодишна възраст – 380 лв.;
- И през 2021 г. продължава да действа въведената през 2017 г. възможност за майките (осиновителките), които имат право да ползват отпуска при бременност и раждане до навършване на едногодишна възраст на детето, но не го използват, да се върнат на работа и да получават обезщетение от ДОО в размер 50 на сто от полагащото им се обезщетение при бременност и раждане;
- Запазва се режимът на изплащане на паричните обезщетения за временна неработоспособност съгласно чл. 40, ал.5 на КСО – първите три работни дни от временната неработоспособност се изплащат от осигурителя, а от 4-тия ден на настъпване на неработоспособността - от ДОО;
- Запазва се периодът, доходът за който се взема предвид при изчисляване размерите на краткосрочните обезщетения при временна неработоспособност – 18 календарни месеца, бременност и раждане и безработица – 24 месеца;
- Запазва се размерът на еднократната помощ при смърт на осигурено лице – 540 лв.;
- Определя се максимален размер на гарантираните вземания – 1 625 лв.;

II. Приходи и разходи на проекта на КБДОО за 2021 г.

Разработването на проекта на КБДОО по приходите и разходите за 2021 г. се основава и на очакваното изпълнение на бюджета на ДОО за 2020 г. на база отчет към м. юли.

Към края на годината се очаква приходите (без трансферите) да бъдат 8 051,1 млн. лв. и изпълнението спрямо плана да бъде с 338,0 млн. лв. повече (4,4 на сто). Разходите (без трансферите) за 2020 г. се очаква да бъдат 13 405,7 млн. лв., с 1,5 на сто

по-малко от планираните или 198,5 млн. лв. икономия. Очакваните трансфери за 2020 г. са в размер на 5 886,1 млн. лв., което е с 4,9 млн. лв. по-малко.

Очакваният излишък по КБДОО за 2020 г. е в размер на 531,5 млн. лв.

Приходите на КБДОО са както следва:

2020 г. – 7 713,2¹ млн. лв. ЗБДОО,
2020 г. – 8 051,1 млн. лв. очаквано,
2021 г. – 8 457,2 млн. лв. проект.

Общият размер на приходите и получените трансфери за 2021 г. е 14 841,3 млн. лв., в т. ч. получените трансфери от централния/държавния бюджет – 6 384,0 млн. лв. (за пенсии, добавки и обезщетения, финансирани от държавния бюджет – 178,6 млн. лв. и за покриване на недостига от средства – 6 205,4 млн. лв.)

Разходите по КБДОО са:

2020 г. – 13 448,3 млн. лв. ЗБДОО,
2020 г. – 13 405,7 млн. лв. очаквано,
2021 г. – 14 833,9 млн. лв. проект.

Общият размер на разходите за пенсии, краткосрочни обезщетения, службите по социално осигуряване и предоставените трансфери за 2021 г. е 14 841,3 млн. лв., в т. ч. предоставени трансфери в размер на 7 400,0 хил. лв., от които 3 150,0 хил. лв. за Министерство на здравеопазването, 4 000,0 хил. лв. за Министерство на труда и социалната политика (МТСП) и 250,0 хил. лв. за Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията (МТИТС).

III. Разходи по отделните социалноосигурителни програми

1. Пенсии

Финансовите разчети за пенсиите през 2021 г. се основават на параметрите, заложили в есенната макроикономическа прогноза на Министерството на финансите от 25 септември 2020 г. При планиране на средствата за пенсии в проектобюджета на ДОО за 2021 г. са взети предвид промените в условията за пенсиониране за всички категории труд, а именно:

- **по чл. 68, ал. 1-2 на КСО** – През 2021 г. необходимите условия за пенсиониране за работещите при условията на трета категория труд са 61 години и 8 месеца навършена възраст и 36 години осигурителен стаж за жените и 64 години и 4 месеца навършена възраст и 39 години осигурителен стаж за мъжете;
- **чл. 68, ал. 3 на КСО** – През 2021 г. необходимата възраст за пенсиониране при непълнен стаж е 66 години и 8 месеца, при наличие на 15 години действителен осигурителен стаж;
- **чл. 69, ал.1, 2, 3, 5, 5а и 6 на КСО** – През 2021 г. необходимите условия за пенсиониране за лицата от сектор „Отбрана и сигурност” са 53 години и 8 месеца навършена възраст и 27 години осигурителен стаж и за двата пола;

¹ Планът за годината по отношение на приходи, разходи и трансфери са в съответствие с промените в Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2020 г., въведени със Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г. (Обн, ДВ., бр. 34 от 2020 г.).

- **чл. 69б (отм. § 4 от ПЗР на КСО)** – През 2021 г. необходимите условия за отпускане на пенсия от ДОО за лицата, работили при условията на първа и втора категория труд, които не отговарят на условията за пенсиониране от професионален пенсионен фонд по чл. 168 на КСО или са променили осигуряването си по чл. 4в от КСО, са както следва:

2021 г.		Жени		Мъже	
Необходим стаж от съответната категория		Навършена възраст	Сбор от възраст и стаж	Навършена възраст	Сбор от възраст и стаж
Първа категория	10	49 г. 8 м.	94	53 г. 8 м.	100
Втора категория	15	54 г. 8 м.	94	58 г. 8 м.	100

Политики по отношение на размерите на пенсиите за 2021 г.:

- Процентът за всяка година осигурителен стаж в пенсионната формула се запазва на достигнатото през 2019 г. ниво от 1,2 на сто;
- От 1 януари 2021 г. минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст се увеличава от 250 лв. на 300 лв. (увеличение с 20 на сто);
- От 1 януари 2021 г. максималният размер на получаваните една или повече пенсии се увеличава от 1 200,00 лв. на 1440,00 лв. (увеличение с 20 на сто);
- От 1 юли 2021 г. пенсиите за трудова дейност, отпуснати до 31 декември на 2020 г., се осъвременяват с 5% (процент, определен по чл. 100 от КСО);
- От 1 юли 2021 г. социалната пенсия за старост се увеличава от 141,63 на 148,71 лв. (увеличение с 5 на сто);
- През първите три месеца на 2021 г. продължава изплащането на допълнителни суми към пенсиите на всички пенсионери в размер на 50 лв.;

При изготвянето на прогнозата са взети предвид и реализираните през 2020 г. мерки, които доведоха до по-високи размери на пенсиите, но средствата за които не бяха предвидени в ЗБДОО за 2020 г.:

- увеличение на минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст с процент, по-висок от процента за осъвременяване по чл.100 от КСО, от 219,43 лв. на 250,00 лв. от 1 юли 2020 г. (увеличение с 13,9 на сто).;
- служебно преизчисляване, считано от 1 април 2020 г. на личните пенсии за трудова дейност на лицата, които имат придобит осигурителен стаж след 31 декември 2018 г., но нямат подадено заявление по чл. 102, ал. 3 от Кодекса за социално осигуряване през 2019 г. и/или заявление по чл. 102, ал. 1 и 3 от Кодекса за социално осигуряване в периода от 1 януари 2020 г. до 13 март 2020 г. (Съгласно §7 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г.).

Посочените по-горе параметри и политики в областта на пенсиите оказват влияние върху броя на пенсионерите и размерите на пенсиите, които определят разходите за пенсии за 2021 г.

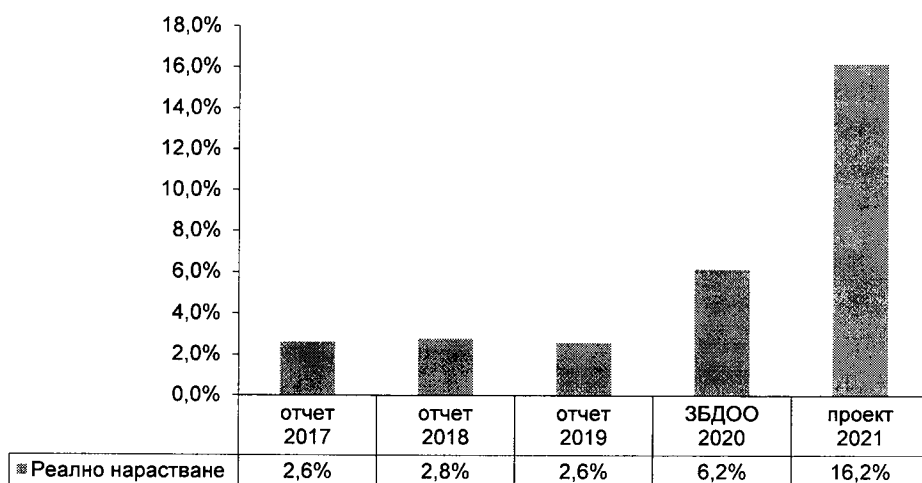
Средният брой на пенсионерите за 2021 г. се очаква да намалее до около 2 104,2 хиляди. По-ниският брой на пенсионерите се обуславя от промените в изискванията за придобиване право на пенсия според КСО.

Таблица 2. Среден брой пенсионери и среден брой пенсии

	2020 г. ЗБДОО	2020 г. очакван	2021 г. проектобюджет	2021 г. в % към 2020 г. (ЗБДОО)
Среден брой пенсионери	2 137 800	2 122 460	2 104 200	98.4%
ОСВ по чл. 68 от КСО	1 520 784	1 514 958	1 506 646	99.1%
ОСВ по чл. 69 от КСО	94 233	92 094	90 247	95.8%
ИОЗ по чл. 74 от КСО	450 842	444 116	437 642	97.1%
Среден брой пенсии	2 154 000	2 137 960	2 119 360	98.4%

Средният размер на пенсията на един пенсионер през 2021 г. се предвижда да достигне 488,97 лв. като номиналното нарастване е 18,6 на сто при среден размер по ЗБДОО за 2020 г. – 412,28 лв. Очаква се реален ръст на пенсиите от 16,2 на сто през 2021 г., при прогнозирана стойност на средногодишната хармонизирана инфлация² за 2021 г. от 2,1 на сто.

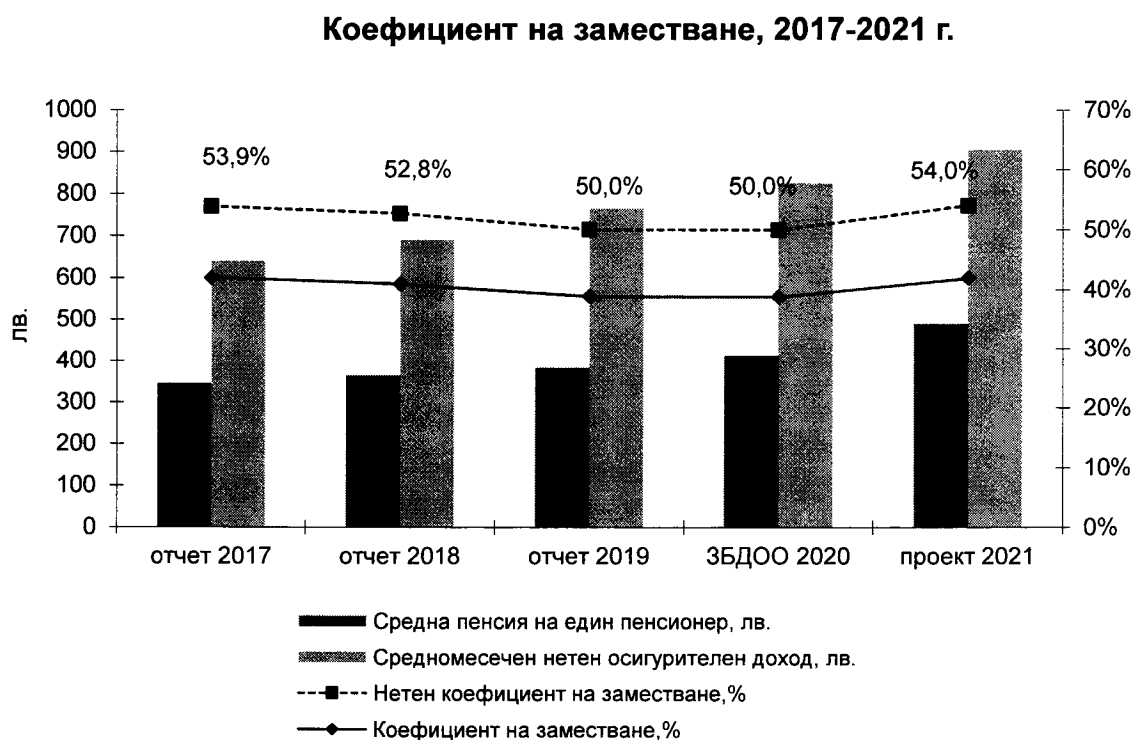
Фигура 1. Реално изменение на средната пенсия, 2017 - 2021 г.

Брутният коефициент на заместване на дохода за 2021 г. се очаква да бъде 41,9 на сто, а нетният коефициент се очаква да бъде 54,0 на сто.

² Макроикономическа прогноза на Министерство на финансите от 25 септември 2020 г.

Фигура 2. Коефициент на заместване на дохода, 2017 – 2021 г.

При посочените по-горе параметри, очакваните разходи за пенсии през 2021 г. са както следва:

Таблица 3. Разходи за пенсии и капиталов трансфер за прехвърляне на пенсионни права за старост към схемите на ЕС, ЕЦБ и ЕИБ.

	2020 г.	2021 г.	2021 г.
	ЗБДОО (хил. лв.)	проектобюджет (хил. лв.)	% към 2020 г. (ЗБДОО)
I. Разходи за пенсии / ДОО и ДБ /	10 576 567.6	12 346 733.4	116.7%
Пенсии от ДОО	10 399 353.3	12 169 140.2	117.0%
пенсии за трудова дейност	9 536 319.9	10 935 093.7	114.7%
пенсии за лицата по чл. 69 от КСО	863 033.3	919 046.5	106.5%
еднократни суми		315 000.0	
Пенсии от ДБ	177 214.4	177 593.2	100.2%
II. Капиталов трансфер за прехвърляне на пенсионни права	1 100.0	1 200.0	109.1%
ВСИЧКО I + II /:	10 577 667.6	12 347 933.4	116.7%

Планираните разходи за пенсии за 2021 г. са **12 346,7 млн. лв.** В тази сума са включени разходите за пенсии от ДОО и държавния бюджет, както и добавките към пенсиите на ветераните от войните, добавките към пенсиите на репресираните лица по чл. 9 от ЗПГРРЛ, добавката по чл. 4 от ЗУНТОПБГ. Предвидените разходи за 2021 г. са с **1 770,1 млн. лв.** или със **16,7 %** повече средства за пенсии в сравнение със ЗБДОО за 2020 г. Разликата се дължи основно на предвидени допълнителни средства за:

- целогодишното изплащане на увеличените от 1 юли 2020 г. с **6,7%** размери на пенсиите за трудова дейност, на социалната пенсия за старост, както и на свързаните с нея размери на пенсии и добавки – **383,2 млн. лв.**;

- целогодишното изплащане на увеличения от 1 юли 2020 г. минимален размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст от 219,43 лв. на 250,00 лв. (за увеличението над предвидените 6,7%), както и на свързаните с него минимални размери на пенсиите за трудова дейност – **140,0 млн. лв.**;

- увеличението на минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст с 20% от 250,00 лв. на 300,00 лв. от 1 януари 2021 г. – **474,0 млн. лв.**;

- увеличението на максималния размер на получаваните една или повече пенсии с 20% от 1200,00 лв. на 1440,00 лв. от 1 януари 2021 г. – **94,0 млн. лв.**;

- осъвременяване на пенсиите за трудова дейност, отпуснати до 31 декември 2020 г., с 5,0% от 1 юли 2021 г. (процент, определен по чл.100 от КСО) – **305,0 млн. лв.**;

- изплащане допълнителна сума от 50,00 лв. към пенсията на всеки пенсионер през месеците януари, февруари и март 2021 г. - **315,0 млн. лв.**;

- въведената възможност за избор на методика за определяне на индивидуалния коефициент в периода от 2019 г. до края на 2022 г., съгласно § 22ц от ПЗР на КСО – **30,0 млн.лв.**;

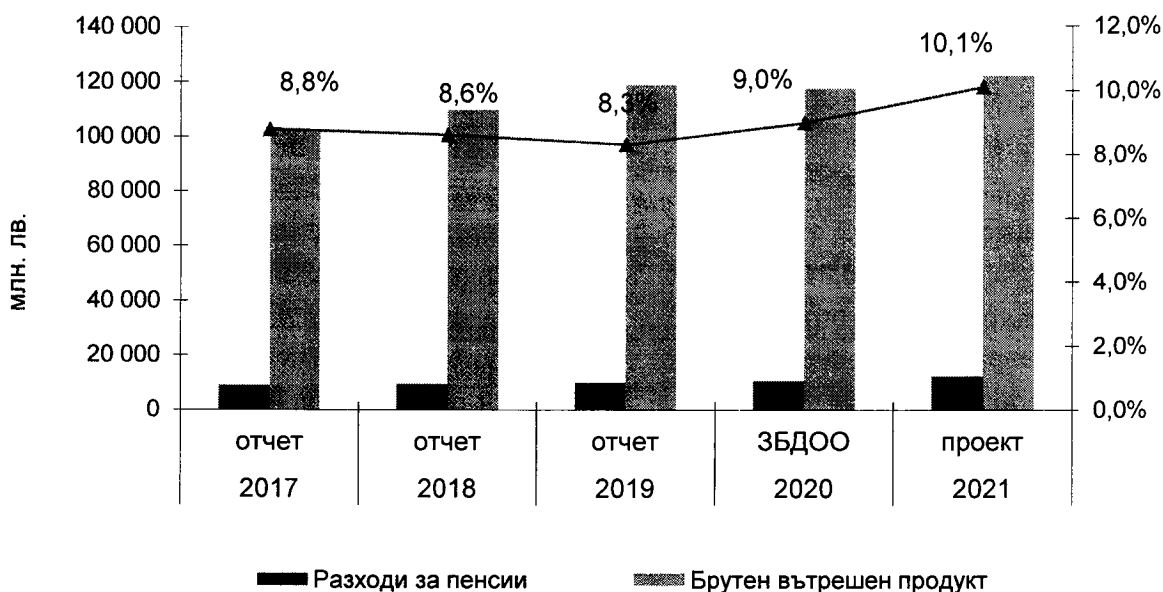
- възможността за служебно автоматично преизчисляване на пенсиите с допълнително придобития от пенсионера осигурителен стаж в периода след отпускането, съответно – след последното преизчисляване на пенсията – **18,0 млн. лв.**;

- естествен ръст на разходите за пенсии, дължащ се на по-високите размери на новоотпуснатите пенсии в сравнение с размерите на прекратените, както и на изменението на някои пенсии от по-нисък в по-висок размер – **22,9 млн. лв.**

Финансовият ефект от промяната в условията за пенсиониране е оценен на около **12,0 млн. лв.** намаление на разходите за пенсии.

Разходът за пенсии през 2021 г. се очаква да бъде около **10,1** на сто от прогнозния БВП за същата година (фиг. 3).

Фигура 3. Разходи за пенсии като процент от БВП, 2017 – 2021 г.

2. Парични обезщетения и помощи

Разходите за краткосрочните обезщетения за 2021 г. са съобразени с отчетените разходи за 2019 г., ЗБДОО за 2020 г., очакваното изпълнение на база месец юли 2020 г., прогнозирания брой на осигурените лица и осигурителния им доход.

За 2021 г. общият разход за парични обезщетения и помощи възлиза на 2 038,7 млн. лв., което е с **1,7 на сто** повече спрямо очакваното изпълнение на база месец юли 2020 г.

Разходите за основните групи краткосрочни обезщетения и парични помощи по КСО са:

- **обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, гледане на болен член от семейството и карантина и нетрудови злополуки** – 637,2 млн. лв. Планирани са обезщетения за 17 891,7 хиляди дни при среднодневно обезщетение от 35,61 лв.;
- **обезщетения за трудова злополука и професионална болест** – 13,2 млн. лв. Планирани са обезщетения за 281,5 хиляди дни за временна неработоспособност поради трудова злополука и професионална болест при среднодневно обезщетение от 46,96 лв.;
- **обезщетения за бременност и раждане** – 466,5 млн. лв. Планирани са обезщетения за 13 628,3 хиляди дни за временна неработоспособност поради бременност и раждане при среднодневно обезщетение от 34,23 лв.;
- **обезщетения за отглеждане на дете до двегодишна възраст** – 182,4 млн. лв. Планираните обезщетения за отглеждане на дете до двегодишна възраст са 10 077,1 хиляди дни при среднодневно обезщетение от 18,10 лв.;
- **обезщетения за осиновяване на дете до петгодишна възраст** – 3,0 млн. лв.
- **парични обезщетения за безработица** – 711,6 млн. лв. Планираните обезщетения са за 103 398 правоимащи лица средно за годината, със средномесечен размер на обезщетението от 573,52 лв.
- **финансиране на дейността по профилактика и рехабилитация** – 22,1 млн. лв.

3. Дейност “Други програми и дейности за осигуряване на заетост”

За продължаване подкрепата от страна на държавата, за засегнатите сектори и икономически дейности от въведените мерки за ограничаване разпространението на COVID-19, през 2021 г. в прогнозата на Дейност “Други програми и дейности за осигуряване на заетост” са планирани 300 000,0 хил. лв. за изплащане на средства на работодатели от засегнатите сектори и икономически дейности, за да запазят заетостта на своите работници и служители, след периода на обявеното извънредно положение и извънредната епидемична обстановка в страната.

4. Дейност “Социално осигуряване”

Планираните разходи за дейност “Социално осигуряване” са 147,1 млн. лв. Относителният дял на разходите за дейността, спрямо всички разходи на КБДОО за 2021 г. е 0,99 на сто.

Разходите за персонал са 91,7 млн. лв. и са разработени при средносписъчен брой на наетите лица по трудови (833) и служебни (2 634) правоотношения.

Разходите за административна издръжка са 48,1 млн. лв.

Проектът на средствата за капиталови разходи за 2021 г. в размер 6,5 млн. лв. е съобразен с необходимите действия за стопанисване, управление и обновяване на материалната база.

4. Разходи за функция “Отбрана и сигурност”

В КБДОО за 2021 г. планираните средства за дейности 282 “Отбранително-мобилизационна подготовка, поддържане на запаси и мощности” и 283 “Превантивна дейност за намаляване на вредните последствия от бедствия и аварии” са в размер на 192 200 лв. и са предназначени, както следва:

- по Дейност 282 са планирани разходи за финансиране на заплати и възнаграждения на персонала и осигурителните вноски за тях (ПМС №258/2005 г.), издръжка на дейността, закупуване на индивидуални средства за защита и текущ ремонт в размер на 147 200 лв.

- по Дейност 283 са планирани общо 45 000 лв. и са предназначени за финансово осигуряване на ресурси за провеждане на превантивни мероприятия и организиране на начални спасителни, възстановителни и други неотложни мероприятия при възникването на бедствия, аварии и катастрофи, засягащи ЦУ и ТП на НОИ.

Резултати по проектите на бюджетите на отделните фондове на ДОО за 2021 г.

По проектобюджетите на отделните фондове за 2021 г. резултатите са следните:

- Фонд “Пенсии” – недостиг от 5 448,3 млн. лв.
- Фонд “Пенсии за лицата по чл. 69” – недостиг от 188,7 млн. лв.
- Фонд “Пенсии, несвързани с трудова дейност” – недостиг от 0,02 млн. лв.
- Фонд “Трудова злополука и професионална болест” – остатък от 179,4 млн. лв.
- Фонд “Общо заболяване и майчинство” – недостиг от 28,0 млн. лв.
- Фонд “Безработица” – недостиг от 355,0 млн. лв.
- Бюджет на НОИ – остатък от 5 840,6 млн. лв.

Общият резултат по фондовете и по бюджета на НОИ се балансира на нула.

УПРАВИТЕЛ:

ИВАЙЛО ИВАНОВ

Съгласувал:
Директор Д “АПБ”
Д. Драганов
16.10.2020 г.

Съгласувал:
Директор Д “Правна”
С. Малакова
16.10.2020 г.

Съставил:
Н-к отдел “АПБ”
А.Николова
16.10.2020 г.